

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2019, sp. zn. 22 Cdo 2529/2019, ECLI:CZ:NS:2019:22.CDO.2529.2019.1

Číslo: 67/2020

Právní věta: Jestliže manželé uzavřou dohodu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů výslovně pro účely řízení o rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství ve smyslu § 757 o. z. a k rozvodu manželství tímto způsobem nedojde, dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů nenabývá účinnosti; mezi manžely platí majetkový režim, jako by daná dohoda nebyla uzavřena.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2019

Spisová značka: 22 Cdo 2529/2019

Číslo rozhodnutí: 67

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Společné jmění manželů

Předpisy: § 739
§ 757 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud ve Svitavách (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 8. 10. 2018, č. j. 12 C 22/2017-138, přikázal ze zaniklého společného jmění manželů (dále také „SJM“) žalobkyně a žalovaného, jejichž manželství bylo rozvedeno rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 30. 5. 2016, č. j. 12 C 317/2015-17, do výlučného vlastnictví žalobkyně zůstatek účtu číslo XY, vedeného u MONETA Money Bank a. s. ve výši 1 130,13 Kč na jméno žalobkyně, zůstatek účtu číslo XY u Raiffeisen stavební spořitelny a. s. ve výši 3 878 Kč na jméno žalobkyně a osobní automobil XY, modré barvy, reg. zn. XY; a do výlučného vlastnictví žalovaného zůstatek účtu číslo XY, vedeného u MONETA Money Bank a. s. ve výši 38 825,39 Kč na jméno žalovaného, osobní automobil XY, zelené barvy, reg. zn. XY, přívěs nákladní XY, hnědé barvy, reg. zn. XY, a motocykl XY, červené barvy, reg. zn. XY (výrok I.). Žalovanému uložil zaplatit žalobkyni vypořádací podíl ve výši 399 408,60 Kč (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výroky III.-V.).

2. Soud prvního stupně se předně zabýval námitkou žalovaného, že účastníci mezi sebou uzavřeli dne 6. 1. 2016 smlouvu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů manželů pro dobu po rozvodu manželství a práv a povinností společného bydlení (dále jen „předmětná smlouva“). Tuto smlouvu

žalovaný považuje za platnou a účinnou i v případě tzv. sporného rozvodu, a to ke dni zániku SJM, tedy ke dni právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Na platnost a účinnost předmětné smlouvy usuzuje z výkladu § 738 občanského zákoníku. Soud prvního stupně však tento názor nesdílel. Smlouva o vypořádání vzájemných majetkových práv manželů, kterou zákon podmiňuje rozvodem dohodou manželů, tzv. nesporným rozvodem, tedy bez zjišťování příčin rozvratu, je platná pouze v případech rozvodu, o němž bylo rozhodnuto podle § 757 občanského zákoníku – obdoba § 24a zákona o rodině. Ze spisu sp. zn. 12 C 317/2015 však vyplývá, že rozvod účastníků byl řešen jako tzv. sporný rozvod, protože manželka přípisem ze dne 30. 5. 2016 soudu sdělila, že se od manžela odstěhovala dne 5. 12. 2015, do té doby spolu manželé žili, hospodařili a manželsky se stýkali. Nebyl tedy splněn zákonný předpoklad, že by spolu déle než 6 měsíců nežili a nevedli manželský život. Rozvod proto nelze považovat za nesporný. Dále sdělila, že od předmětné smlouvy odstupuje, necítí se jí být vázána. Soud proto poté v rozvodovém řízení zkoumal příčiny rozvratu manželství. V této věci má soud prvního stupně za to, že mezi účastníky nebyla předmětná smlouva platně uzavřena pro dobu po rozvodu, a přistoupil k vypořádání SJM účastníků rozhodnutím.

3. K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „odvolací soud“) rozsudek soudu prvního stupně rozsudkem ze dne 31. 1. 2019, č. j. 27 Co 2/2019-164, změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o nákladech řízení před soudem prvního stupně (výrok I.) a dále o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

4. Odvolací soud vyšel z toho, že účastníci před zánikem SJM uzavřeli předmětnou smlouvu o vypořádání pro případ jeho zániku, a to v takové formě, aby vyhověla požadavkům § 757 občanského zákoníku. Touto smlouvou podle vlastního vyjádření vypořádali veškeré své majetkové vztahy na dobu po rozvodu, neboť současně obsahuje i pravidlo pro vypořádání hodnot, které by se snad staly součástí SJM v mezidobí mezi uzavřením předmětné smlouvy a zánikem společného jmění. Předmětná smlouva neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu podle § 757 občanského zákoníku a že by v případě jiného způsobu zániku SJM měla pozbýt platnosti. Současně z provedeného dokazování nevyplývá, že by byla předmětná smlouva podle § 1759 občanského zákoníku změněna nebo zrušena, ostatně to ani nebylo tvrzeno, žalobkyně jen uváděla, že se touto smlouvou z důvodu spornosti rozvodu necítí být vázána a že od ní odstupuje. Možnost odstoupení od smlouvy ve smyslu § 2001 občanského zákoníku ovšem v předmětné smlouvě sjednána nebyla, ani taková možnost neplyne ze zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 občanského soudního řádu. Domnívá se, že závěry odvolacího soudu nejsou správné a jsou v rozporu s hmotným právem a s rozhodovací praxí dovolacího soudu. Zejména je třeba vyjasnit použití § 738 občanského zákoníku. Za prvé pokládá otázku, zda je každá dohoda o vypořádání majetkových poměrů uzavřená podle § 757 občanského zákoníku vždy platná a účinná, a změnila se tedy zcela úprava vypořádání SJM pro případ nesporného rozvodu oproti § 24a zákona o rodině. Žalobkyně vycházela z toho, že pokud rozvod manželství neproběhl smluveným způsobem, ale v řízení o rozvod manželství byla zkoumána příčina rozvratu manželství, není společný majetek vypořádán. Za druhé pokládá otázku, zda je platná a účinná dohoda o vypořádání vzájemných majetkových poměrů pro dobu po rozvodu manželství v případě, kdy je předmětem vypořádání účastníky učiněna nemovitá věc, ale dohoda není předmětem vkladu do veřejného seznamu – katastru nemovitostí. Byť předmětná smlouva obsahovala i ujednání o nemovitých věcech, k zápisu do veřejného seznamu nikdy nedošlo. V této části ji proto nelze považovat za účinnou. Za třetí pokud účastníci učiní předmětem smlouvy nemovitou věc a v řízení se prokáže, že nebyla předmětem vypořádání, a naopak se prokáže, že dohodou nebyl vypořádán nárok na valorizovanou investici do nemovité věci ve výlučném vlastnictví žalovaného, lze takový nevypořádaný nárok soudem projednat a uplatnit k

„částečnému“ vypořádání SJM? Jde pak o dohodu o částečném vypořádání SJM? Účastníci v předmětné smlouvě shodně prohlásili, že bytovou jednotku nabyli za trvání manželství a označili za věc určenou k vypořádání. Žalovaný jednotku – ateliér získal darem, ale k jejímu zbudování došlo za trvání manželství. Valorizovaná investice do jednotky nebyla předmětem vypořádání ve smlouvě ze dne 6. 1. 2016. Odvolací soud učinil nesprávný závěr, že žádné další hodnoty vypořádat nelze. Za čtvrté pokládá otázku, zda je platná a účinná dohoda o vypořádání majetkových poměrů podle § 757 občanského zákoníku i v případě, kdy jeden z manželů nezíská žádný nebo zanedbatelný majetek a manžel, který nechá vypracovat dohodu, získá veškerý nebo většinu majetku. Nepříčí se pak taková dohoda dobrým mravům a není neplatná? Lze pravidla pro vypořádání SJM dohodou vyloučit? Žalobkyně nepovažuje dohodu za spravedlivou (podíly manželů nejsou stejné). Nelze jí klást k tíži, že nevěděla, že si měla vymínit možnost odstoupení od předmětné smlouvy či výslovné pozbytí platnosti pro nerealizování smluveného rozvodu. Využití její nezkušenosti chápe jako lichvu. Za páté pokládá otázku, zda je předmětná smlouva o vypořádání platná a účinná, pokud účastníci ve smlouvě formulovali, že dohodu uzavírají k naplnění zákonných podmínek pro rozvod manželství podle § 757 odst. 1 písm. c) občanského zákoníku a takový postup nebyl naplněn. V předmětné smlouvě bylo výslovně uvedeno, že ji manželé uzavírají, aby naplnili zákonné podmínky pro rozvod manželství podle § 757 odst. 1 písm. c) občanského zákoníku. Žalobkyně chápala podmínku uvedenou ve smlouvě jako rozvazovací. A vzhledem k tomu, že manželství bylo rozvedeno sporným způsobem, se necítila být smlouvou vázána. Navrhuje zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci zpět odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

7. Dovolání je přípustné a zároveň i důvodné.

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“) – (srovnej článek II bod 2 části první zákona č. 296/2017 Sb.), neboť rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno po 29. 9. 2017.

9. Vzhledem k tomu, že k zániku SJM došlo po 1. 1. 2014, projednal dovolací soud dovolání a rozhodl o něm podle příslušných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) – [k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. [22 Cdo 3779/2014](#) (uveřejněný pod č. 103/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. [22 Cdo 6109/2017](#) (uveřejněný pod č. 63/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)].

10. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

12. Žalobkyně vymezila otázku, zda je předmětná smlouva o vypořádání platná a účinná, pokud účastníci ve smlouvě formulovali, že dohodu uzavírají k naplnění zákonných podmínek pro rozvod manželství podle § 757 odst. 1 o. z., a takový postup nebyl naplněn. V širším kontextu je pro posouzení dané věci podstatné řešení vztahu dohod o vypořádání SJM a možnosti následného vypořádání SJM soudem. Protože řešení této otázky je pro právní posouzení věci podstatné, dovolatelka závěry přijaté odvolacím soudem napadá a uvedená otázka nebyla v poměrech o. z. Nejvyšším soudem řešena, je dovolání přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

13. Podle § 739 odst. 1 o. z. dohoda o vypořádání vyžaduje písemnou formu, pokud byla uzavřena za trvání manželství nebo pokud je předmětem vypořádání věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva.

Podle § 716 odst. 1 o. z. snoubenci a manželé si mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu.

Podle § 718 odst. 1, 2 o. z. smlouva může obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, ledaže to zákon zakazuje; může se týkat zejména rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu společného jmění, jednotlivých věcí i jejich souborů. Smlouvou lze změnit zařazení již existujících i upravit zařazení budoucích součástí jmění rozdílně od zákonného režimu. Smlouvou lze rovněž uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství; jedná-li se o uspořádání pro případ zániku manželství smrtí, považuje se v této části smlouva za smlouvu dědickou, má-li její náležitosti.

Podle § 735 o. z. neuzavřou-li spolu manželé, kteří mají v úmyslu dosáhnout rozvodu manželství způsobem uvedeným v § 757, dohodu o uspořádání majetkových povinností a práv pro případ rozvodu, v níž pod podmínkou, že manželství bude rozvedeno, rovněž ujednají, jak budou v době odděleného hospodaření nabývat práva a zavazovat se, platí pro dobu odděleného hospodaření manželů ustanovení o společném jmění přiměřeně, ledaže tento zákon stanoví jinak.

Podle § 757 odst. 1, 2 o. z. připojí-li se manžel k návrhu na rozvod manželství, který podá druhý z manželů, soud manželství rozvede, aniž zjišťuje příčiny rozvratu manželství, dojde-li k závěru, že shodné tvrzení manželů, pokud se jedná o rozvrat manželství a o záměr dosáhnout rozvodu, je pravdivé a pokud a) ke dni zahájení řízení o rozvod trvalo manželství nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí, b) manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil, c) manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného pro dobu po tomto rozvodu. Dohody uvedené v odstavci 1 písm. c) vyžadují písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny.

14. V poměrech obč. zák. soudní praxe ustáleně vycházela ze závěru, že za trvání manželství nebylo možné platně uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů vyjma případů spadajících pod rozsah § 24a zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3088/2012, uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck - dále jen „Soubor“ - pod pořadovým č. C 11 050; v uvedeném rozhodnutí také Nejvyšší soud podrobně vysvětlil vývoj právní úpravy a judikatury k možnostem platného uzavření dohody o vypořádání majetkového společenství manželů za trvání manželství). Úprava § 24a zákona o rodině připouštěla rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství, který mimo jiné předpokládal, že manželé předloží písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů. Soudní praxe

neměla pochybnosti o tom, že dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (tj. včetně vypořádání SJM) byla účinná pouze v případě rozvodu, o němž bylo rozhodnuto podle § 24a zákona o rodině (k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. [30 Cdo 257/2001](#), uveřejněný pod č. C 572 v Souboru, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2008, sp. zn. [22 Cdo 1295/2007](#), dostupný – stejně jako ostatní dále uváděná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na www.nsoud.cz). Pokud k rozvodu podle § 24a zákona o rodině nedošlo, dohoda neměla právní účinky a nebylo možno k ní přihlížet (k tomu srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4932/2015](#)).

15. V poměrech o. z. je však právní situace odlišná. Z ustanovení § 739 odst. 1 o. z. především jasně vyplývá, že lze obecně platně uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství, v režimu § 718 odst. 2 o. z. dokonce ještě před uzavřením manželství; v tom je zásadní rozdíl oproti úpravě obč. zák. O této možnosti nemá ostatně žádné pochybnosti ani odborná literatura (k tomu srovnej Melzer, F. – Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, str. 570, 576, Petrov, J. – Výtisk, M. – Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 776–777). Tyto závěr sdílí i dovolací soud, který je s odbornou literaturou ve shodě i v tom, že z uvedených ustanovení vyplývá obecná možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství; pro účely rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství má zákon zvláštní úpravu obsaženou v § 757 o. z. (k tomu srovnej Melzer, F. – Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, str. 576, Petrov, J. – Výtisk, M. – Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 776–777). Zákonná úprava tak nově odlišuje obecnou možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM za trvání manželství na straně jedné a speciální možnost uzavřít dohodu o vypořádání SJM pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství podle § 757 o. z.

16. Závěry judikatury vytvořené v poměrech obč. zák. platí i v poměrech o. z. potud, že podmínkou účinnosti dohody o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (tj. i SJM) v režimu řízení podle § 757 o. z. je rozvod manželství účastníků podle § 757 o. z. Na tomto přístupu není důvod nic měnit, jestliže o. z. zachoval koncepci rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství v zásadě za stejných podmínek, jaké byly obsaženy v § 24a zákona o rodině, a vedle toho umožnil manželům uzavřít dohodu o vypořádání za trvání manželství (snoubencům ještě i před uzavřením manželství) i pro případy, kdy nedojde k rozvodu manželství postupem bez zjišťování příčin rozvratu manželství. I tento přístup sdílí odborná literatura v poměrech o. z. bez jakýchkoliv pochybností (k tomu srovnej Melzer, F. – Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, str. 745, Petrov, J. – Výtisk, M. – Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 770, 799).

17. Ve vztahu mezi obecnou možností uzavření dohody o vypořádání SJM za trvání manželství a možností dohody pro účely postupu podle § 757 o. z. pak platí, že u každé smlouvy o vypořádání SJM uzavřené před zánikem manželství bude nezbytné posuzovat, zda byla uzavřena s podmínkou prostého zániku manželství. Dále je zapotřebí zkoumat, jestli to, zda bude dosaženo rozvodu postupem podle § 757 o. z., anebo postupem podle § 755 a § 756 o. z., bude mít vliv na její účinnost, či nikoliv. Pokud je smlouva uzavřena toliko s podmínkou rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství, ke kterému však nedojde a příčiny zjišťovány budou, ke splnění podmínky nedochází a smlouva předpokládaných účinků zánikem manželství nenabude.

18. Pokud pak k rozvodu podle § 757 o. z. nedojde, bude mezi manžely platit majetkový režim, jako by daná dohoda vůbec nevznikla (v odborné literatuře shodně k tomu srovnej: Melzer, F. – Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, str. 547, Petrov, J. – Výtisk, M. – Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 770).

19. Odvolací soud v předmětné věci vyšel ze závěru, že účastníci před zánikem SJM uzavřeli dohodu o jeho vypořádání pro případ zániku společného jmění, a to v takové formě, aby vyhověla požadavkům § 757 o. z. S tímto závěrem dovolací soud souhlasí. Současně však odvolací soud učinil závěr, že dohoda „neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu dle § 757 o. z. a že by v případě jiného způsobu zániku SJM měla pozbýt platnosti.“

20. S tímto posledním závěrem se však dovolací soud neztotožnil. Pomineme-li, že pokud nedojde k rozvodu manželství postupem podle § 757 o. z., nemá to vliv na platnost, ale na účinnost smlouvy, je nutné zdůraznit, že odvolací soud nedocenil konkrétní smluvní ujednání účastníků v bodu I, 3) smlouvy, kde bylo dohodnuto – což sám odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku uvádí – že smlouva je uzavírána k „naplnění zákonných podmínek pro rozvod manželství dle § 757 odst. 1 písm. c) zákona č. 89/2012 Sb.“. Právě takové ujednání typicky směřuje k tomu, že smlouva o vypořádání vzájemných majetkových poměrů je uzavírána pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství. Výslovný odkaz na speciální zákonné ustanovení § 757 odst. 1 písm. c) o. z. (bez jakéhokoliv případného odkazu na § 739 odst. 1 o. z.) naznačuje, s jakým úmyslem byla taková smlouva uzavírána. Jestliže snad považuje odvolací soud za nedostačující, že i při takovém smluvním ujednání, jaké je obsaženo v bodu I, 3), neobsahuje smlouva ujednání, že pro případy jiných rozvodů tato dohoda platit nemá, pak takový požadavek dovolací soud nepovažuje v dané věci za nezbytný právě proto, že smlouva odkazuje výslovně na rozvod podle § 757 o. z. Spíše si lze naopak představit situaci, že pokud by měl obsah dohody vyjadřovat obecnou vůli účastníků k vypořádání SJM bez ohledu na způsob rozvodu manželství, obsahovala by smlouva výslovné ujednání, že se uplatní i v případě, kdy by k rozvodu podle § 757 o. z. nedošlo, případně ujednání, které by vůbec neuvádělo způsob rozvodu, jenž by podmiňoval účinnost smlouvy.

21. K závěru, ke kterému dospěl odvolací soud, pak nebylo možno dospět bez dalšího již proto, že odvolací soud ve vztahu k dané smlouvě neprovedl žádný výklad právního jednání, který by takový závěr umožňoval. Odvolací soud se v zásadě omezil na prosté konstatování, že „dohoda neobsahuje žádné výslovné ujednání o tom, že se uzavírá jen pro případ rozvodu dle § 757 o. z.“. Takové ujednání je však v dané dohodě zřetelně naznačeno. Chtěl-li odvolací soud dospět za této situace k závěru, který učinil, nemohl se obejít bez výkladu příslušného právního jednání; žádný takový výklad však neučinil (zčásti již také proto, že rozhodoval bez nařízení jednání). Nemohl zde vyjít ani ze závěrů soudu prvního stupně, který sice výklad dané smlouvy také výslovně neprovedl, ale dospěl k závěru, že byla uzavřena právě pro případ rozvodu podle § 757 o. z., a společné jmění účastníků k návrhu žalobkyně vypořádal.

22. V této souvislosti pak dovolací soud dodává, že principy výkladu právních jednání formuloval v rozsudku ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. [29 Cdo 61/2017](#), uveřejněném pod č. 4/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V uvedeném rozsudku uvedl: „Výklad právních jednání upravují (zejména) ustanovení § 555 až § 558 o. z.“

Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010 – 2013; dále jen „důvodová zpráva“), k tomu uvádí:

„Konkrétní charakter právního jednání se posuzuje podle jeho obsahu; posouzení tohoto obsahu není věcí volné dispozice právně jednajících osob, ale náleží právnímu zhodnocení. (...) Ustanovení o interpretaci obsahu právních jednání vycházejí z dosavadní úpravy v občanském a obchodním zákoníku, včetně žádoucí odchylky pro úpravu specifík vzájemného podnikatelského styku, v němž musí být uznán význam obchodních zvyklostí. V osnově se navrhuje opustit důraz na formální hledisko projevu, typický pro platný občanský zákoník (zejména v § 35 odst. 2), a klást větší důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob, jak to činí již dnes obchodní zákoník (zejména v § 266)“.

Podle § 555 odst. 1 o. z. se právní jednání posuzuje podle svého obsahu.

Podle § 556 o. z. co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (odstavec první). Při výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají (odstavec druhý).

Výkladu podléhá zásadně každé právní jednání, bez ohledu na to, zda se navenek jeví jako jednoznačné (jasné). Je tomu tak již proto, že sám závěr o jednoznačnosti (jasnosti) určitého právního jednání je výsledkem jeho výkladu (v právní teorii srov. např. Tichý, L. in Švetska, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. (§ 1 až 654). Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1368, anebo Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol., Občanský zákoník - velký komentář, Svazek III, § 419-654, Praha: Leges, 2014, s. 574 a 575, a literaturu tam citovanou).

Ustanovení § 555 odst. 1 o. z. formuluje východisko výkladu jakéhokoliv právního jednání; podstatný je jeho obsah, nikoliv např. jeho označení či pojmenování. Skutečnost, že osoba činící právní jednání jej nesprávně (např. v důsledku svého mylného právního názoru) označí, nemá při výkladu právního jednání zásadně žádný význam (srov. důvodovou zprávu a v právní teorii např. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol., op. cit. výše, s. 578).

Základní (prvotní) pravidlo výkladu adresovaných právních jednání formuluje ustanovení § 556 odst. 1 věty první o. z. Soud nejprve zkoumá (zjišťuje), jaká byla skutečná vůle (úmysl) jednajícího, a to při zohlednění všech v úvahu přicházejících (zjištěných) okolností. Skutečnou vůli (úmysl) jednajícího je přitom třeba posuzovat k okamžiku, kdy projev vůle učinil (kdy se stal perfektním) [srov. Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol., op. cit. výše, s. 594 a 595, nebo Handlar, J. in Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1989]. Ochrana dobré víry adresáta právního jednání pak vyžaduje (a § 556 odst. 1 věta první o. z. tak normuje výslovně), aby soud právní jednání vyložil jen podle takového úmyslu jednajícího, který byl anebo musel být adresátovi znám. Při zjišťování úmyslu jednajícího tudíž soud přihlíží toliko k těm okolnostem, které mohl vnímat i adresát právního jednání. Jinými slovy, pro výklad právního jednání je určující skutečná vůle (úmysl) jednajícího (která byla anebo musela být známa adresátovi), již je třeba upřednostnit před jejím vnějším projevem (např. objektivním významem užitých slov).

Teprve tehdy, nelze-li zjistit skutečnou vůli (úmysl) jednajícího, postupuje soud podle pravidla vyjádřeného v § 556 odst. 1 větě druhé o. z. Ustanovení § 556 odst. 2 o. z. pak uvádí demonstrativní výčet okolností, k nimž soud při výkladu právního jednání přihlíží.

Řečené platí jak pro vícestranná, tak i pro jednostranná adresovaná právní jednání.

23. Jelikož rozsudek odvolacího soudu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. spočívá na nesprávném právním posouzení věci, dovolací soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. napadený rozsudek zrušil a věc mu vrátil podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. k dalšímu řízení.

24. Odvolací soud je vysloveným právním názorem dovolacího soudu vázán (§ 243g odst. 1 věta první část věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).